

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63 hallituksen esityksen johdosta laiksi arvonnalisäverolain muuttamisesta

Eduskunta on 11 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 222.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Hannele Kerola valtiovarainministeriöstä, maatalousneuvos Esko Juvenon maa- ja metsätalousministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Elise Pekkala kauppa- ja teollisuusministeriöstä, ylitarkastaja Kristiina Jäntti verohallituksesta, toimistopäällikkö Helena Lääkkö Lapin lääninverovirastosta, kouluneuvos Anna-Esteri Liimatainen-Lamberg, erikoistutkija Aulikki Pohjonen kuluttajatutkimuskeskuksesta, valvontapäällikkö Tapio Mattila kuluttajavirastosta, ekonomisti Martti Luukko Suomen Kuluttajaliitosta, osastonjohtaja Esko Kiviranta Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, agronomi Vesa Sandvik Maaseutukeskusten liitosta, johtaja Risto Saarinen Elintarviketeollisuusliitosta, varatoimitusjohtaja Osmo Laine Kaupan Keskusliitosta, varapuheenjohtaja Antti Rantalainen ja toiminnanjohtaja Ulla Partanen Kirjainpitotoimistojen Liitosta, apulaisosastopäällikkö Hannele Ranta-Lassila Keskuskauppakamarista, puheenjohtaja Tea Söderholm ja liittohallituksen jäsen Leo Virtanen Kioskiliitto ry:stä, puheenjohtaja Kari Jansa ja varapuheenjohtaja Olli Hentinen Arktiset Aromit ry:stä, osastopäällikkö Tero Honkavaara Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, ekonomisti Helena Pentti Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaalipoliittinen sihteeri Virpi Hiltunen Suomen Ylioppilaskuntien Liitosta, toiminnanjohtaja Jouni Filppa Paliskuntain Yhdistyksestä, lakimies Helena Pollari Hotelli- ja Ravintolaneuvostosta, puheenjohtaja Jorma Kallio Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitosta, toimitusjohtaja Soili Suonoja, hallintojohtaja Hannu Hautakangas ja pääluottamusmies Anneli Hellstén Amica-yhtiöistä, kehittämisspäällikkö Christel von Martens Suomen Kuntaliitosta, toimitusjohtaja Unto Palminkos-

ki Lomarengas ry:stä, työehtosihteeri Kari Sairo Teollisuuden Palkansaaajat-Neuvottelukunnasta sekä puheenjohtaja Erkki Pelkonen ja sihteeri Riitta Vähäluomi Rautpohjan tehtaan huolto-osuuskunnasta.

Hallitus ehdottaa, että arvonnalisäverolakiin tehtäisiin valtioneuvoston 27 päivänä toukokuuta 1994 tekemän periaatepäätöksen mukaiset muutokset, jotka aiheutuvat Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepoliittikan sopeuttamisesta Euroopan unionin jäsenyyteen.

Arvonnalisäverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että alkutuotevähennysjärjestelmästä luovutettiin ja alkutuottajat säädettäisiin arvonnalisäverotuksessa yksilöllisesti verovelvollisiksi. Ehdotuksen mukaan elintarvikkeiden arvonnalisäverotuksessa sovellettaisiin 12 prosentin verokantaa. Vuosina 1995—1997 ehdotetaan kuitenkin sovellettavaksi 17 prosentin verokantaa. Tarjoilutoimintaan ja henkilöstöruokailutoimintaan ehdotetaan sovellettavaksi 22 prosentin verokantaa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että nyt verovelvollisiksi tuleville alkutuottajille myönnettäisiin arvonnalisäverotuksessa takautuva vähennys-oikeus 1 päivän heinäkuuta 1994 jälkeen tehdyistä investointihyödykkeiden hankinnoista.

Käsiteltävänä oleva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samasta ajankohdasta lukien kuin Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehty sopimus.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä.

1. Aloitteiden käsittely

Valiokunnan tarkoituksena on, että kaikki arvonnalisäverotusta koskevat lakialoitteet käsitel-

lään kuluvaan syksyn aikana käsiteltävän toisen arvonlisäverolain muuttamista tarkoittavan esityksen (HE 283) yhteydessä.

2. *Oppilaitosruokailun arvonlisäverotus*

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen mukaan elintarvikkeiden myynnistä suoritettava arvonlisävero on 12 % (vuosina 1995—1997 17 %). Sitä vastoin tarjoilutoiminnasta suoritetaan vero yleisen verokannan mukaan. Voimassa olevan arvonlisäverolain 54 §:n mukaan veroa ei suoriteta oppilaitoksessa tapahtuvasta tarjoilusta tai automaateista tapahtuvasta myynnistä, jos tarjoilu tapahtuu oppilaitoksen toimesta tai jos muu tarjoilutoimen harjoittaja ei ole muusta tarjoilutoiminnasta verovelvollinen. Hallitus ehdottaa, että edellä selostettu 54 § kumottaisiin, joten oppilaitosruokailu muuttuu yleisen verokannan mukaiseksi verolliseksi toiminnaksi.

Arvonlisäverolain 39 §:n 1 momentin mukaan veroa ei suoriteta koulutuspalvelun myynnistä. Lain 39 §:n 2 momentin mukaan veroa ei myöskään suoriteta, kun koulutustoimen harjoittaja luovuttaa koulutuksensaajalle koulutuksen yhteydessä tavanomaisesti liittyviä palveluja ja tavaroita. Edellä sanottu koskee myös oppilaitosruokailua. Verottomuuden edellyksenä on siten, että

- 1) ruokalanpitäjä on koulutustoimen harjoittaja,
- 2) ateriat luovutetaan oppilaille koulutuksen yhteydessä,
- 3) aterioiden luovutus liittyy kiinteästi koulutukseen.

Arvonlisäverolain 39 §:ää ei ole tarkoitus kumota, joten oppilaitosruokailu säilyy verottomana 39 §:n sisältämien yleisten edellytysten täytyessä. Käytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa oppilaitosruokailun ruokalanpitäjänä on muu kuin koulutustoimen harjoittaja. Ilmeisesti tulee myös yhä useammin ilmenemään tarvetta organisoida ruokailu siten, että ruokalanpitäjänä on oikeudellisesti muu kuin koulutustoimen harjoittaja, esimerkiksi usean oppilaitoksen yhteinen osakeyhtiö tai muu yhteisö. Valiokunta katsoo, että oppilaitosruokailun verotuskohteluun ei tulisi vaikuttaa sen, missä oikeudellisessa muodossa ruokailunpito järjestetään. Lisäksi valiokunta katsoo, että oppilaitosruokailun verottomuuteen ei saisi vaikuttaa myöskään se seikka, tapahtuuko ruokailu samassa oppilaitoksessa tai samassa rakennuksessa, jossa opiskelu pääasiallisesti tapahtuu.

Valiokunta ehdottaa, että hallituksen ehdottaman oppilaitosruokailutoiminnan veronalaiseksi saattamisen vaikutusten lieventämiseksi verovapaan oppilaitosruokailun kriteerejä väljennettäisiin edellä selostetulla tavalla. Valiokunta ehdottaa, että tätä tarkoittava muutos otettaisiin hallituksen esitykseen sisällyttämättömään 39 §:ään uudeksi 3 momentiksi. Verottomuuden edellytykseksi jäisi siten edelleen, että ateriat luovutetaan oppilaille koulutuksen yhteydessä ja että aterioiden luovutus liittyy kiinteästi koulutukseen.

Hallituksen arvonlisäveroesityksen (HE 88/1993 vp) perustelujen 39 §:n 2 momentin kohdalla todetaan muun ohella: ”Verottomia olisivat esimerkiksi oheismateriaalin ja aterioiden luovutuksista sekä majoituksesta veloitetut korvaukset.” Siten valiokunnan ehdottaman uuden 3 momentin säätämisen jälkeen verottomiksi jäisivät ruokailusta maksettavat erilliset korvaukset samoin kuin esimerkiksi majoituksesta maksettavaan korvaukseen sisältyvät ruokailukorvaukset. Merkitystä ei olisi myöskään sillä seikalla, kenen toimesta oppilaitosruokailu on järjestetty, tai sillä seikalla, missä paikassa oppilasruokailu tapahtuu.

3. *Verottomana ostetusta tai maahantuodusta tavaraa tehtävä laskennallinen vähennys*

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolain 112 §:n 3 momenttia siten, että lainkohdasta poistettaisiin viittaukset lain 107, 109 ja 110 §:ään. Pykäläviittaukset ehdotetaan poistettavaksi, koska alkutuotannon laskennallista vähennystä koskevat 107 ja 109 § ehdotetaan kumottaviksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan poistettavaksi viittaus myös 110 §:ään, joka koskee energiahyödykkeiden ja maakaasun laskennallista vähennystä. Väärinkäsitysten välttämiseksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että 112 §:n 3 momenttiin palautettaisiin siitä aiheuttomasti poistettavaksi ehdotettu viittaus 110 §:ään.

4. *Käyttöomaisuutta koskeva voimaantulosäännös*

Hallituksen esityksen voimaantulosäännöksen 3 momentin perusteluissa viitataan arvonlisäverolain 223 §:ään, jonka yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lainkohta koskee käyttöomaisuutta. Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen perustelujen mukaan voimaantulosäännök-

sen 3 momenttiin otettaisiin vastaava säännös. Voimaantulosäännöksessä ei kuitenkaan rajata säännöstä koskemaan vain käyttöomaisuutta. Väärinkäsitysten välttämiseksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että voimaantulosäännöksen 3 momentti rajattaisiin perustelujen mukaisesti koskemaan vain käyttöomaisuutta.

5. Rehuaineiden arvonlisäverotus

Valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että rehuaineiden verotuen palauttamista koskevia säännöksiä muutetaan siten, että veron suorittamisvelvollisuus koskee vain valkuaisaine- tai rehurasvaveroa sisältäviä rehuaineita. Valiokunta ehdottaa, että edellä tarkoitettu muutos tehdään lain voimaantulosäännöksen 8 momenttiin. Muut rehuaineet kuuluvat kauppa- ja teollisuusministeriön valmisteleman vuodenvaihteen varastokorvausjärjestelmän piiriin, ja niiden osalta verotuki on tarkoitus ottaa huomioon kompensatiota pienentävänä tekijänä.

6. Luonnonvaraisten marjojen vienti

Hallituksen esityksen mukaan itse poimittujen luonnonvaraisten marjojen myynti ehdotetaan vapautettavaksi arvonlisäverosta. Verottomuuden edellytyksenä on, että marjat myydään sellaisenaan muualta kuin erityisestä myyntipaikasta. Marjojen ostajan, välittäjän, jalostajan ja edelleenmyyjän toiminta on normaalia arvonlisäverollista toimintaa.

Nykyisin marjojen vientitoimintaa tuetaan verotuksellisesti siten, ettei alkutuotevähennysjärjestelmään kuuluvaa 18 %:n suuruista verotukea ole tarvinnut viennin yhteydessä palauttaa. Kun alkutuotevähennysjärjestelmästä nyt luovutaan, poistuu samalla tämä luonnonvaraisten marjojen vientituki. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että luonnonvaraisten marjojen viejille tästä aiheutuva menetys korvataan ensi vuonna myöntämällä vastaava etu talousarviossa suorana valtion tukena.

7. Vähäisen oman käytön verottomuus

Hallituksen esityksen mukaan arvonlisäverolakiin lisättäisiin uusi 22 a §, jonka mukaan tavarain tai palvelun omaan käyttöön ottamisesta ei suoriteta veroa, kun elinkeinonharjoittaja ottaa vähäisessä määrin tavaroita tai palveluja omaan

tai perheensä yksityiseen kulutukseen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vähäisen oman käytön määränä pidettäisiin noin 5 000 markkaa vuodessa, jolloin veron määrä olisi noin 1 000 markkaa vuodessa.

Arvonlisäverolakiin ehdotetussa 22 a §:ssä ei mainita markkamääräistä rajaa, vaan laissa käytetään sanontaa ”vähäisessä määrin”. Perusteluissa esitetty markkamääräinen raja on annettu ohjeeksi vähäisyyden määrää arvioitaessa. Jos elinkeinonharjoittaja ottaa tavaroita omaan tai perheensä yksityiseen kulutukseen enemmän kuin 5 000 markan arvosta vuodessa, valiokunnan käsityksen mukaan noin 5 000 markan arvoinen oma käyttö on tällöinkin verotonta ja vain sen yli menevästä määrästä on suoritettava arvonlisävero.

Ehdotettu 22 a § koskee elinkeinonharjoittajan omaan tai perheensä yksityiseen kulutukseen ottamia tavaroita ja palveluja. Valiokunnan käsityksen mukaan säännöksen sanamuodosta seuraa, että säännös koskee vain tapauksia, joissa arvonlisäverovelvollisena on luonnollinen henkilö tai puoliset. Sitä vastoin säännöstä ei voitaisi soveltaa tapauksissa, joissa verovelvollisena on yhteisö, yhtymä tai muu arvonlisäverolaissa tarkoitettu oikeushenkilö.

8. Porotalouden arvonlisäverotus

Hallituksen esityksen mukaan alkutuottajien saattaminen yksilöllisen arvonlisäverotuksen piiriin koskee myös porotaloutta. Tuloverotuksessa on luovuttu porotalouden täysin yksilöllisestä verotuksesta. Tuloverolain 44 §:n 2 momentin mukaan porotaloudesta saatuna tulona pidetään sitä puhdasta tuottoa, jonka porotalouden arvioidaan edellisenä poronhoitovuotena keskimäärin tuottaneen paliskunnan toimesta luettua, vuotta vanhempaa poroa kohti, ottaen huomioon paikkakunnalla tavalliset porokarjasta aiheutuneet kustannukset.

Valiokunnan käsityksen mukaan edellä selostetun kaltainen paliskuntien avulla tapahtuva verotusmenettely sopii myös arvonlisäverotukseen täysin yksilöllistä menettelyä paremmin. Tämä voidaan toteuttaa arvonlisäverolain jo nykyisin sisältämien ryhmäkisteröintiä koskevien säännöksiin sisällyttämiä periaatteita noudattaen. Ryhmäkisteröinnin piiriin kuuluvaan porotalouteen tulisi lukea kuuluvaksi sellainen myyntitoiminta, joka tuloverotuksessa luetaan porotuksen tuottoperustelaskennassa porotalouden tuloksi. Valiokunnan tarkoituksena on sisäl-

lyttää porotalouden ryhmärekisteröintiä koskevat säännökset kuluvan syksyn aikana myöhemmin käsiteltävään eri lakiehdotukseen.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/93) 47—54 §, 94 §:n 3—5 kohta, 97—99 ja 107—109 §, 11 luku, 138 § sekä 47, 53, 97 ja 107 §:n edellä olevat väliotsikot, niistä 48 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (377/94), *muutetaan* 3, 4 ja 26 §, 29 §:n 2 kohta, 59 §:n 5 kohta, 85 §, 112 §:n 3 momentti, 122 §:n 1 momentti, 130 §:n 2 momentti, 131 §:n 1 ja 2 momentti, 173 §:n 2 momentti, 174 §:n 3 momentti, 222 §:n 2, 5 ja 6 momentti ja 227 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti ja 173 §:n 2 momentti 27 päivänä toukokuuta 1994 annetussa laissa (375/94), 130 §:n 2 momentti muutettuna 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (376/94) sekä mainitulla samana päivänä annetulla lailla (377/94) ja 222 §:n 2, 5 ja 6 momentti viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 22 a ja 25 a §, 39 §:ään *uusi 3 momentti*, 59 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (376/94), uusi 6 kohta ja 222 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (377/94), uusi 7 momentti seuraavasti:

3, 4, 22 a, 25 a, 26 ja 29 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

39 §

Oppilaitoksessa koulutuksensaajalle tapahtuvasta tarjoilusta ei kuitenkaan suoriteta veroa, kun tarjoilu tapahtuu koulutuksen yhteydessä ja tarjoilu liittyy tavanomaisesti koulutukseen. (Uusi)

59 ja 85 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

112 §

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettu vähennys saadaan 110 §:ssä säädettyin edellytyksin tehdä verottomana ostetusta tai maahantuodusta tavarasta. Vähennyksen määrä on tällöin 18 prosenttia tavarankäytön alkuperäisestä ostohinnasta tai maahantuontiarvosta. Jos tavarankäytön todennäköinen luovutushinta on sen alkuperäistä ostohintaa tai sitä vastaavaa arvoa alempi, vähennettävä

vero lasketaan tavarankäytön todennäköisen luovutushinnan perusteella.

122, 130, 131, 173, 174, 222 ja 227 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

3. Veroa ei suoriteta sellaisen *käyttöomaisuudeksi hankitun* tavarankäytön myynnistä, joka on toimitettu tai luovutettu tullivalvonnasta myyjälle tai jonka myyjä on valmistanut omaan käyttöön ennen lain voimaantuloa, jos tavara on hankittu muuhun kuin vähennykseen oikeuttavaan käyttöön ja tavarasta ei ole voitu tehdä vähennystä tai jos tavarankäytön ottamisesta omaan käyttöön on suoritettu vero.

(4—7 mom. kuten hallituksen esityksessä)

8. Jos elinkeinonharjoittajalla on lain voimaantullessa hallussaan edelleen myytäviksi tarkoitettuja rehu- tai lannoiteaineita tai niiden raaka-

aineita, joiden hankinnan yhteydessä on voitu tehdä liikevaihtoverolain tai arvonlisäverolain nojalla laskennallinen vähennys, elinkeinonharjoittajan on tämän lain voimaantulokuukaudelta suoritettava veroa 18 prosenttia (*poist.*) lannoite-

aineiden *taikka valkuaisaine- tai rehurasvaveroa sisältävien rehuaineiden* verottomasta ostohinnasta tai maahan tuodun tavarahan veron perusteesta.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Alaranta (osittain), Heikkinen, Hämäläinen, Jokiniemi, Jääskeläi-

nen, Laaksonen, Lahtinen, Lahti-Nuuttila, Luukkainen, Malm, Mäki-Hakola, Ranta, Sasi, Tiuri ja Vihriälä sekä varajäsenet Apukka, Backman, Liikkanen, Näsi (osittain) ja Renko.

Vastalause

Hallituksen esityksen n:o 222 pääsisältö on alkutuottajien liittäminen arvonlisäveron piiriin ja elintarvikkeiden verokannan määrittäminen 12 prosentiksi. Siirtymäkautena vuosina 1995—1997 elintarvikkeiden verokanta olisi kuitenkin 17 prosenttia. Lisäksi tarjoilutoimintaan ja henkilöstöruokalatoimintaan sovelletaan maksimi-verokantaa eli 22 prosenttia. Siirtymäkauteen sekä tarjoilu- ja henkilöstöruokalatoiminnan verokantaan samoin kuin esityksen muihin kohtiin liittyy huomattavia ongelmia ja epäkohtia.

Alkutuotantovähennysjärjestelmä

Hallituksen esityksen paras anti on alkutuotantovähennysjärjestelmästä luopuminen ja yksilöllisen verovelvollisuuden säätäminen alkutuottajille. Vähennysjärjestelmä on ollut kovin kirjava ja eri elintarvikkeiden verokannat kovin erisuuruisia. Tältä osin hallituksen esitys harmonisoi verotusta ja on siksi oikeaan osunut.

Elintarvikkeet

Sen sijaan elintarvikkeiden verokannan siirtymäkausi on ongelmallinen. Mielestämme elintarvikkeiden verokannan tulee olla 12 prosenttia alusta alkaen ilman siirtymäkautta. Tämän valtiontaloudellinen vaikutus on pari miljardia

markkaa, mikä voidaan helposti kerätä ympäristö- ja saasteveroilla.

EU:n jäsenvaltioissa, Tanskaa lukuun ottamatta, elintarvikkeiden verokanta on yleisesti alle 10 prosentin ja useissa maissa lähempänä viittä kuin kymmentä prosenttia. Pysyväksi verokannaksi esitetty 12 prosenttia on tässä vertailussa korkea, siirtymäajaksi esitetty 17 prosentin verokanta puolestaan on aivan kohtuuton.

Oma käyttö

Hallitus esittää arvonlisäverolakiin lisättäväksi säännöksen (uusi 22 a §), jonka mukaan tavarahan tai palvelun ottamisesta omaan käyttöön ei suoriteta veroa, kun elinkeinonharjoittaja ottaa tavaroita tai palveluja vähäisessä määrin omaan tai perheensä yksityiseen käyttöön. Vähäisen oman käytön määränä pidettäisiin esityksen perustelujen mukaan noin 5 000 markkaa vuodessa, jolloin veron määrä olisi noin 1 000 markkaa. Ajatus ei lainkaan sovi arvonlisäveromalliin. Säännös lieene tehtykin mittatilaustyönä maatalouden harjoittajille.

Maatalouden omasta käytöstä ei makseta tuloveroa. Tällä perusteella vaaditaan nyt myös vapautusta arvonlisäverosta. Kun asiasta tuli julkinen kädenväöntö, erivapaus laajennettiin koskemaan myös muita elinkeinoja.

Oman käytön seuranta ja valvonta on erittäin vaikeaa nimenomaan maatalouden osalta, koska

maataloudet eivät ole kirjanpitovelvollisia. Oman käytön verottomuuden sallimisen ehtona tulee olla kirjanpitovelvollisuus.

Mielestämme oman käytön vapauttamiselle arvonlisäverosta ei ole riittäviä perusteita. Oman käytön valvonta on mahdotonta. Lisäksi verovapaus johtaa eriarvoisuuteen, koska oikeus siihen riippuu yritysmuodosta. Esimerkiksi kaksi vierekkäin sijaitsevaa parturiliikettä ovat erilaisen verokohtelun alaisia, jos toinen toimii elinkeinonharjoittajana ja toinen yhtiönä. Koska liikevaihtoverolain voimassa ollessa omasta käytöstä on aina maksettu veroa, nykykäytäntöä ei ole syytä muuttaa, varsinkaan kun nykykäytännössä ei ole ollut ongelmia.

Oman käytön verottomuudella houkutellessa yrityksiä veronkiertoon, mikä on omiaan heikentämään veromoraalia yleisemminkin.

Lisäksi on huomattava, että oman käytön verovapaus on vastoin EY:n kuudetta arvonlisäverodirektiiviä, eikä Suomi ole jäsenyysneuvotteluissa pyytänyt tästä asiasta poikkeusta verotukseen. Tavaroiden yksityiskäyttöä tulisi direktiivin mukaan aina verottaa. Sen sijaan palvelujen oman käytön osalta jäsenvaltiot voivat noudattaa verovapautta, jos tämä ei vääristä kilpailua. Miksi hallitus toisissa asioissa haluaa noudattaa direktiiviä negatiivisista vaikutuksista huolimatta, toisissa taas sivuuttaa sen täysin?

Tarjoilutoiminta

Henkilöstö- ja oppilasruokalatoiminta on tähän asti ollut verovapaata. Hallitus perustelee tarjoilutoiminnan saattamista veronalaiseksi Euroopan yhteisöjen kuudennella arvonlisäverodirektiivillä (77/388/ETY), jonka mukaan alempaa verokantaa voidaan soveltaa vain elintarvikkeisiin. Useimmissa EU:n jäsenvaltioissa, kuten Saksassa ja Ranskassa, henkilöstö- ja oppilaitosruokailu on arvonlisäverosta vapaata. On suomalaisen neuvottelijoiden huolimattomuutta, jollei peräti taitamattomuutta, ettei Suomelle neuvoteltu oikeutta tähän poikkeukseen. Itävalta sitä vastoin hoiti asian omalta osaltaan. Euroopan unionihan sallii jäsenvaltion jatkaa ennen jäseneksi tulemistä vallinnutta käytäntöä, jos siitä on neuvotteluissa sovittu. EU:lla tuskin on varsinaista intressiä puuttua Suomen arvonlisäverotukseen tältä osin, joten Suomella ei ole mitään syytä näytellä luokan kuuliaisinta oppilasta ja säättää tälle toiminnalle maksimiverokantaa. Suomi voisi avoimesti tunnustaa neuvotte-

luissa tehdyn virheen ja pyrkiä jatkamaan verovapautta.

Nurinkurisesti hallitus esittää samassa esityksessä EY:n kuudennen arvonlisäverodirektiivin vastaisia menettelyjä, joihin ei myöskään ole pyydetty poikkeuslupaa neuvotteluissa. Sekä oma käyttö että itse poimittujen, luonnonvaraisten marjojen ja sienten myynti ovat direktiivin mukaan verollista toimintaa. Emme esitä verollisuuden ulottamista marjojen ja sienten pienimuotoiseen myyntiin, mutta ihmettelemme hallituksen sekavaa tapaa argumentoida kuudennella arvonlisäverodirektiivillä.

Opiskelija- ja työpaikkaruokailun säilymisellä on huomattava kansanterveydellinen merkitys. Arvonlisäveron lisääminen aterioiden hintoihin vaarantaa opiskeljaruokailun. Koko opiskeljaruokalatoiminnan kannattavuus heikkenee. Vaikka opiskeljaruokailutoiminnalla ei pyritä voittoon, on toiminnan kuitenkin oltava kannattavaa. Arvonlisäveron kustannusvaikutukseksi on laskettu 2 markkaa ateriaa kohden. Kun opiskelija SYL:n tutkimuksen mukaan käyttää ruokaan 16–26 markkaa päivässä, merkitsee 2 markan korotus opiskelijan taloudelle todellista taakkaa.

Myös työpaikkaruokailu vaarantuu, jos työntekijät hintojen noustessa siirtyvät syömään omia eväitään. Pienen, noin 250 miljoonan markan verokertymän vastalasku kansanterveyden heikkenemisenä voi olla paljon suurempi.

Oppilas- ja henkilöstöruokailun verollisuutta on sitä paitsi helppo kiertää: koska einesten verokanta on alaisempi, ravintolan kylkeen on mahdollista perustaa einestiski, josta voi ostaa lämmmitettyjä ruokia ja syödä niitä muissa tiloissa.

Yksi esityksen epäselvistä kohdista on se, miten tullaan suhtautumaan hampurilaisravintoloihin, noutopizzerioihin ja muihin ns. pikaruokapaikkoihin. Niiden kaikki ateriat ovat ulosvietävissä 12 prosentin verokannalla tai paikalla syötävissä 22 prosentin verokannalla. Onko kysymyksessä einesten myynti vai tarjoilutoiminta? Järkevän jättepolitiikan kannalta pikaruokapaikkojen suosinta olisi nurinkurista.

Tarjoilutoimintaan liittyy esityksessä toinenkin kummallisuus: myös arvonlisäverottoman toiminnan yhteydessä järjestetty henkilöstöruokailu olisi omana käyttönä verollista toimintaa, jos tarjoilu tapahtuu vastikkeetta tai käypää arvoa huomattavasti alempaa vastiketta vastaan. Oman käytön verotus tulisi sovellettavaksi, vaikka vastaavia palveluja ei myytäisi ulkopuolisille.

Säännös koskisi myös yleishyödyllisiä yhteisö-

jä, sikäli kuin yhteisö on arvonlisäverovelvollinen. AVL:n 4 §:n mukaan yleishyödyllinen yhteisö on arvonlisäverovelvollinen vain, jos sen harjoittamasta toiminnasta saatua tuloa pidetään tuloverolain mukaan yhteisön veronalaisena elinkeintoulona. Tästä seuraa, että yhteisö olisi verovelvollinen vain henkilökunnalleen ilmaiseksi antamistaan tarjoilupalveluista, ei sen sijaan silloin, jos se myy palvelut henkilökunnalleen käypään hintaan.

Muun kuin oppilaille ja henkilöstölle järjestetävän tarjoilutoiminnan verokanta olisi niin

ikään harkittava uudelleen. Tarjoilutoiminnan verotus olisi saatava lähemmäs kansainvälistä tasoa. Tällä on merkitystä matkailun, palvelualojen työllisyyden sekä kauppataseen kannalta. Kaikelle ravitsemustoiminnalle pitäisikin säätää 12 prosentin verokanta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/93) 47—52 §, 94 §:n 3—5 kohta, 97—99 ja 107—109 §, 11 luku, 138 § sekä 47, (*poist.*) 97 ja 107 §:n edellä olevat väliotsikot, niistä 48 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (377/94),

muutetaan 3 (*poist.*) §, 29 §:n 2 kohta, 53 ja 54 §, 59 §:n 5 kohta, 85 §, 112 §:n 3 momentti, 122 §:n 1 momentti, 130 §:n 2 momentti, 131 §:n 1 ja 2 momentti, 173 §:n 2 momentti, 174 §:n 3 momentti, 222 §:n 2, 5 ja 6 momentti ja 227 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti ja 173 §:n 2 momentti 27 päivänä toukokuuta 1994 annetussa laissa (375/94), 130 §:n 2 momentti muutettuna 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (376/94) sekä mainitulla samana päivänä annetulla lailla (377/94) ja 222 §:n 2, 5 ja 6 momentti viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään (*poist.*) *lain* 39 §:ään uusi 3 momentti ja *lain* 59 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 27 päivänä toukokuuta 1994 annetulla lailla (376/94), uusi 6 kohta (*poist.*).

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4, 22 a, 25 a ja 26 §
(*Poist.*)

29 ja 39 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

53 §

Veroa ei suoriteta työnantajan hallinnassa olevissa tiloissa tapahtuvasta työnantajan tai työnantajien yhdessä järjestämästä tarjoilusta tai automaateista tapahtuvasta myynnistä henkilökunnalle, sen vieraille tai muille työnantajan tiloissa työskenteleville.

54 §

Veroa ei suoriteta oppilaitoksessa tapahtuvasta tarjoilusta tai automaateissa tapahtuvasta myynnistä oppilaitoksen tai oppilaitosten oppilaille, opettajille tai muulle henkilökunnalle.

59 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

85 §

Seuraavien palvelujen myynnistä sekä seuraavien tavaroiden myynnistä ja maahantuonnista suoritettava vero on 12 prosenttia veron perusteesta:

(1—7 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
8) tarjoilutoiminta.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla alennettua verokantaa ei sovelleta:

(1 kohta *poist.*)

(1—4 kohta kuten 2—5 kohta valiokunnan mietinnössä)

(3 ja 4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

112 ja 122 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

130 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palautus ei koske veroa, joka sisältyy yksityiseen kulutukseen *taikka 53 tai* 114 §:ssä tarkoitettuun käyttöön tapahtuvaan hankintaan tai kiinteistön vuokraustoimintaa varten tehtyyn hankintaan.

131, 173 ja 174 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

222 §

(2, 5 ja 6 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(7 mom. *poist.*)

227 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1994

Hannele Luukkainen

Asko Apukka

Timo Laaksonen

Yhdymme vastalauseeseen 22 a, 53 ja 54 §:n osalta.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1994

Jouni Backman
Tuulikki Hämäläinen

Jussi Ranta

Matti Luttinen
Pentti Lahti-Nuuttila